

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΥΠΟ ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΑΟΥΝΑΤΟΥ

Ἡ σύγχρονος κοινωνιολογία ἔχει διαμορφώσει ὠρισμένας γενικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας, αἱ ὁποῖαι ἐξελιχθεῖσαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη κατέληξαν εἰς συγκεκριμένην μορφήν καὶ ἀπετέλεσαν μίαν νέαν κοινωνιολογικὴν θεωρίαν ἐξαιρετικῆς σημασίας. Αἱ ἀντιλήψεις αὗται προήλθον κυρίως ἀπὸ ἀντίδρασιν πρὸς τὰς ἐξαιρετικῶς ἀορίστους παλαιὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἰδέας, αἵτινες παρεκώλυον σπουδαίως τὴν ἔρευναν τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων ἐν τῇ καθαρᾷ αὐτῶν κοινωνιολογικῇ ἐμφάνει. Ἀνταπεκρίθησαν δὲ εἰς τὴν ἀνάγκην μιᾶς αὐστηρᾶς κοινωνιολογικῆς ἐπεξεργασίας τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων.

Ἡ θεωρία τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων ἐπὶ πολὺ σχεδὸν γενικῶς ἐπικρατήσασα εἰς τὴν σφαῖραν τῆς κοινωνιολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας, ἀνεγνώριζε τὰ ἰδιωτικὰ οἰκονομικὰ ὑποκείμενα ὡς τοὺς ἀποκλειστικοὺς συντελεστάς τῆς γενικῆς οἰκονομίας, ὡς τοὺς μόνους ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου πραγματικῶς ὑπάρχοντας κοινωνιολογικοὺς ὀργανισμοὺς. Ἐκ τῆς ἀφηρημένης δὲ καὶ δογματικῆς ταύτης ἀναγνώσεως προήγατο εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ ὅλη κοινωνικὴ οἰκονομία παριστᾷ ἐν τελευταῖα ἀναλύσει τὴν σύνθεσιν μεταβλητῶν καταστάσεων προερχομένων ἀπὸ τὴν ἀσταθὴ καὶ κινητικὴν δράσιν τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων.

Ἦνε ἀληθὲς διὸ ἡ ἀντίληψις αὕτη, ἐκ πρώτης ὄψεως θεωρουμένη, παρουσιάζει μίαν φαινομενικὴν καὶ ἀπατηλὴν ταυτότητα πρὸς τὰς ἐπιφανειακὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ κατὰ βάθος ἐξεταζομένη ἐμφανίζεται ὡς ἄρνησις ἀφ' ἑνὸς τῆς ὀργανικῆς συνοχῆς τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ἀφ' ἑτέρου δ' ὡς »θέσις« μεταφυσικῆ, ἑνὴ πρὸς πᾶσαν βιολογικὴν ἀποψιν, ἀντιστρατευομένη καὶ αὐτὰ τὰ στοιχειωδέστερα δεδομένα τῆς θετικῆς κοινωνιολογίας.

Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἔδωσε λαβὴν εἰς τὸν ἐξ ἀντιδράσεως σχηματισμὸν μιᾶς ἀντιθέτου θεωρίας, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν ἡ κοινωνικὴ οἰκονομία ἀποτελεῖ αὐθόπαρκτον καὶ αὐτοτελεῖ κοινωνιολογικὸν ὀργανισμὸν, ἐξελισσόμενον παραλλήλως πρὸς τὰ ἰδιω-

τικὰ οἰκονομικὰ ὑποκείμενα ἀλλ' ἔχοντα σκοποὺς καὶ τάσεις ἀνεξαρτήτους καὶ διαφόρους τῶν σκοπῶν καὶ τῶν τάσεων αὐτῶν. Σχετικῆς πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην εἶνε ἡ κοινωνιολογικὴ ἐκδοχὴ ἑνὸς οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κοινωνίας περιλαμβάνοντος τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν κινήσεων εἰς ἀνωτέραν τινὰ βιολογικὴν σύνθεσιν· δηλ. τὰς κινήσεις τῆς παραγωγῆς τῆς κυκλοφορίας τῆς διανομῆς καὶ τῆς καταναλώσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν ὡς ὀργάνωσιν (κεφαλαιοκρατικὴ παραγωγή, διεθνῆς κυκλοφορία, νομισματικὴ καὶ συναλλαγματικὴ κυκλοφορία, διανομὴ, κατανάλωσις).

Ἡ θεωρία αὕτη καὶ ἀπὸ κοινωνιολογικῆς καὶ ἀπὸ βιολογικῆς ἀπόψεως συμβιδάζεται περισσότερον πρὸς τὴν κατάστασιν καὶ ἀνταποκρίνεται πληρέστερον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης. Κοινωνιολογικῶς μὲν διότι περιέχει τὴν κύρωσιν τῶν διδαγμάτων τῆς θετικῆς κοινωνιολογίας ἢ ὁποῖα ἐν τῇ διαιρέσει τῆς διεθνοῦς ἐργασίας διαβλέπει τὴν κοινωνικὴν συνείδησιν αὐθυπόστατον, βιολογικῶς δὲ διότι παριστᾷ ἐν συνθετικῇ καὶ ὀργανικῇ ἐκδηλώσει τὰς οἰκονομικὰς ἐνεργείας.

Ἀλλὰ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἡ προκειμένη θεωρία ἐξήσκησε σοβαρωτάτην ἐπίδρασιν, ὑπῆρξεν ἡ ἀντίληψις τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων καὶ τῶν μέσων πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτῶν (γενικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ). Μέχρι σήμερον εἰς τὰς φιλοσοφικὰς καὶ κοινωνιολογικὰς διερευνήσεις τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ἐθεωροῦντο αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις ὡς ὠρισμένοι ἀνωμαλῖαι ἐν τῇ συναρτήσει τῶν οἰκονομικῶν καταστάσεων· ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν δὲ τούτων προέκυπτον νέαι καταστάσεις χαρακτηριζόμεναι ὡς δυσάρεστοι. Ἀλλ' οὐδὲν ἀσφαλὲς κριτήριον ὑπῆρχε εἴτε διὰ τὴν ἐξακρίθωσιν τῶν ἀνωμαλιῶν, εἴτε διὰ τὴν διάκρισιν τῶν οἰκονομικῶν καταστάσεων. Συνεπῶς ἡ γενικὴ θεωρία τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων ἦτο ἐν τῶν σκευνοτέρων θεμάτων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Ἦδη ὅμως ἡ νέα κοινωνιολογικὴ ὀργανικὴ θεωρία τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας φωτίζει πλήρως τὸ θέμα τοῦτο. Αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις δεόν νὰ θεωρῶνται ἐφεξῆς ὡς ὀργανικαὶ διαταράξεις, ὡς διαταράξεις τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κοινωνίας. Ὅλαι αἱ νεώτεραι θεωρίαι περὶ οἰκονομικῶν κρίσεων συμφωνοῦν εἰς τοῦτο καὶ προσπαθοῦν δι' ὁμοιομόρφου μεθόδου ν' ἀνεύρουν τὰς ὀργανικὰς ταύτας διαταράξεις.

Ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν καὶ τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν ἐπὶ τῆς μεταπολεμικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἢ ὁποῖα καὶ λόγῳ τῆς ἐκτάσεως καὶ λόγῳ τῆς διάρκειας τῆς συγκλονίζει εἰσέτι

ἰσχυρῶς τὸ οἰκονομικὸν οἰκοδόμημα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκ τῆς πολυτρόπου ταύτης ἐφαρμογῆς προέκυψαν ὅλοι ἐκεῖνοι αἱ θεωρίαι καὶ αἱ τάσεις, αἱ ὁποῖαι διεξεδίχθησαν καὶ διεκδικοῦν τὴν γενικὴν θεωρητικὴν κατεύθυνσιν τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν κρατῶν καὶ τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν ὀργανισμῶν. Καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων ἢ θεωρίαι τῆς αὐτομάτου ἀναρρώσεως ἐφαρμόζουσα τὰ δεδομένα τῆς ὀργανικῆς θεωρίας (ὑπαρξίς οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ δυναμένου νὰ ἀντιδράσῃ εἰς πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἢ ἐσωτερικὴν προσβολὴν) προβλέπει μίαν αὐτόματον, τρόπον τινὰ φυσικὴν, ἄρσιν τῶν ὀργανικῶν διαταράξεων, δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἀνευ ἄλλης ἐπεμβάσεως ἄλλου ὀργανισμοῦ (λ. χ. τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων ἢ τῶν πολιτειακῶν ὀργανισμῶν). Ἡ θεωρία τῆς αὐτομάτου ἀναρρώσεως τίθεται ἐπὶ ἀποκλειστικῶς βιολογικῷ ἐπιπέδῳ. Δὲν λαμβάνει δ' ὑπ' ὄψιν ἄλλο σπουδαιότατον ἀπὸ κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως δεδομένον τῆς ὀργανικῆς θεωρίας: τὴν διαφορικότητα τῶν τάσεων καὶ συμφερόντων τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα δύνανται ἐνίοτε θραύοντα τὴν βασικὴν ὑποκειμενικὴν σύνθεσιν, ἐφ' ἧς στηρίζεται ὁ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς, νὰ ἀντιδράσῃ εἰς τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν. Ἄν ὅμως ἡ θεωρία τῆς αὐτομάτου ἀναρρώσεως εἶνε ἐν τῇ συνόλῳ τῆς ἀποκρουστέα, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει ν' ἀρνηθῇ τις ὀρισμένους αὐτομάτους βελτιώσεις παρατηρουμένας εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τὴν διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς μεταπολεμικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως. Ὡς λ. χ. μίαν σχετικὴν ἀύξησιν τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς χώρας μὲ ἠλαττωμένην παραγωγὴν, μίαν μετανάστευσιν τῶν κεφαλαίων τείνουσαν εἰς τὴν ἀποκατάσιν τῆς διεθνούς παραγωγῆς καὶ τῆς διεθνούς κυκλοφορίας κτλ. Αἱ βελτιώσεις αὗται εἶνε ἀκόμη περιωρισμένης σημασίας, διότι ἡ συνειδητὴ ἢ ἀσυνεῖητος ἀντίδρασις κεφαλαιοκρατικῶν τινῶν κύκλων καὶ ἐνίων κυβερνήσεων εἰς τὰς ἀνορθωτικὰς τάσεις παραμένει ἰσχυρά. Ἔνεκα τῆς ἀντιδράσεως ταύτης εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ἀσκήσις προδιαγεγραμμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς ἔξοδον ἐκ τῆς κρίσεως. Ἴδου πῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐκφράζεται ὁ διάσημος Οὐγγρὸς οἰκονομολόγος Eugen Varga εἰς τὸ ἔργον του «Die Niedergangsperiode des Kapitalismus». Αἱ ἀσυνεῖητοι τάσεις (μερικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων) συντέλεσαν κατὰ τι εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν βελτίωσιν. Ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ἀποκαταστήσουν ἐκ νέου τὴν τετραγεγμένην ἰσορροπίαν τῆς παγκοσμίου καπιταλιστικῆς οἰκονομίας. Διότι ταυτοχρόνως αἱ συνειδητὰ προσπα-

θῆναι πρὸς ἀποκατάστασιν μιᾶς διεθνούς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας παρέμειναν ἐντελῶς ἄκαρποι. Ὀνομάζω δὲ συνειδητὰς προσπάθειαις τὰ μέτρα οἰκονομικῆς πολιτικῆς, τὰ ἐξυπηρετοῦντα οὐχὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὑψώσεως τοῦ κέρδους ὀρισμένων οἰκονομικῶν ὑποκειμένων, ἀλλὰ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπερπήδησεως τῆς κρίσεως. Τοιαῦτα μέτρα εἶνε λ. χ. ἡ ἐλάττωσις τῶν Γερμανικῶν ἐπανορθώσεων, ἡ ἀκύρωσις τῶν διασυμμαχικῶν χρεῶν, ἡ παροχὴ πιστώσεων εἰς διεθνή κλίμακα καὶ ἄλλα.

Παραλλήλως πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς αὐτομάτου ἀναρρώσεως ἀνεπτύχθη καὶ ἄλλη θεωρία εὐροῦσα πολιτικὴν ἀπήχησιν εἰς τοὺς σοσιαλισμοκρατικοὺς κύκλους τῆς Γερμανίας. Ἡ θεωρία αὕτη ἐστηρίχθη εἰς μίαν στενὴν κοινωνιολογικὴν ἐρμηνείαν τῆς ὀργανικῆς θεωρίας: ἔλαβε δ' ὡς βάσιν κυρίως τὸ δεδομένον τῆς διαφορικότητος τῶν συμφερόντων καὶ τῶν τάσεων τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν ὑποκειμένων καὶ κατέληξε εἰς μίαν δημοσιονομικὴν (δηλ. διὰ μέσου τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ) λύσιν τῆς κρίσεως. Τὸ περιεχόμενον τῆς λύσεως αὐτῆς εἶνε ἡ ἀνασυγκρότησις τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ δι' ἀφαίρεσεως ἢ βαρείας φορολογίας τῶν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων συνειδητῶς χρησιμοποιουμένων ὑπὸ τοῦ κράτους. Ἡ θεωρία αὕτη ἐξητάσθη καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ἂν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν κεφαλαίων εἶνε δυνατὴ ἡ περαιτέρω χρησιμοποίησις τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς ὄφελος τῆς κεφαλαιοκρατίας. Ἄλλ' αἱ σχετικαὶ συζητήσεις καὶ τάσεις, καθὼς καὶ αἱ ἀπόπειραι ἐφαρμογῆς τῆς θεωρίας ἐν τῇ φορολογικῇ πολιτικῇ, δὲν κατέληξαν ἀκόμη εἰς σαφῆ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνιολογικὰ δεδομένα.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς ὀργανικῆς θεωρίας δὲν ὑπῆρξε μικρὰ καὶ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος, καθὼς ἰδίως ἐνεφανίσθη τοῦτο ἐν τῇ πρακτικῇ μετὰ τὴν Γερμανικὴν ἐπανάστασιν κατὰ τὸ ἔτος 1919. Αἱ ἀναπτύχθεισαι τότε σοσιαλιστικαὶ τάσεις πρὸς ἐθνικοποίησιν ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν οἰκονομικῶν καταστάσεων ἐζήτουν μίαν μεταβολὴν τῶν σχέσεων τῆς ἰδιοκτησίας τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς ἐν τῇ ἀπλῇ καταστατικῇ αὐτῶν ἐμφανίσει οὐχὶ δ' ἐν τῇ βιολογικῇ ὀργανικῇ αὐτῶν συνθέσει. Ἐναντίον τῶν τάσεων αὐτῶν καὶ ἐν ὄνοματι τῆς ὀργανικῆς θεωρίας ἀνεπτύχθη ἡ νεο-οἰκονομικὴ θεωρία, ἐκπροσωπηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Rathenau, ἀποδώσασα τὴν οὐσιώδη σημασίαν εἰς τὸν ὀργανωτικὸν παράγοντα καὶ ἀναζητήσασα τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος εἰς μίαν νέαν ὀργάνωσιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας.

Ο ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΥΠΟ Ν. ΜΙΚΕΛΗ

Ο καπνός είναι έν εκ των σπουδαιότερων τής Ελλάδος γεωργικῶν προϊόντων, τὸ ὁποῖον ἐξαγόμενον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποτελεῖ σπουδαῖον τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας παράγοντα, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ καταναλισκόμενον σημαντικῶς ἐνισχύει τὰ δημόσια ταύτης οἰκονομικὰ διὰ τῶν φόρων καταναλώσεως αὐτοῦ.

Ἀπὸ δύο ἀπόψεις δυνάμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν τὸν καπνόν, ὡς καθαρώς γεωργικὸν προϊόν καὶ ὡς πρώτην ἑλλην τροφοδοτοῦσαν τὴν ὁσημέραι ἐντεινομένην καπνοβιομηχανίαν τῆς χώρας.

Ο καπνός εἰσῆχθη εἰς Εὐρώπην ἐξ Ἀμερικῆς, καλλιεργηθεὶς τὸ πρῶτον ἐν Ἰσπανίᾳ κατὰ τὸ 1482, ἐκεῖθεν δὲ τάχιστα ἢ καλλιέργεια αὐτοῦ διεδόθη καθ' ἑλλην τὴν Εὐρώπην καὶ ἄλλας χώρας. Ἐν τούτοις ὀλίγα μέρη παράγουσι καπνὸν πρώτης ποιότητος, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατάλληλον διὰ τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ καπνοῦ. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐδάφους ἢ φύσεως συμβάλλει οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ. Δι' ὃ καὶ ὠρισμένα εἰσὶν αἱ καπνοπαραγωγὸι περιφέρειαι τῆς Ελλάδος.

Ἐκ τοῦ ἀμέσως ἐν τοῖς ἐπομένοις καταχωρουμένου πίνακος ἐμφαίνεται λεπτομερῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν καλλιεργηθέντων στρεμμάτων καὶ ἡ ἀντίστοιχος παραγωγή εἰς τοὺς διαφόρους Νομοὺς κατὰ τὰ ἔτη 1919, 1920, 1921 καὶ 1922.

Ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος εὐρίσκωμεν τὰ ἐν αὐτῷ στοιχεῖα τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰς διαφόρους περιφέρειας.

	1919		1920		1921		1922	
	Στοιχεῖα καλλιεργ.	Παραγωγή εἰς χιλιάγραμ.	Στοιχεῖα καλλιεργ.	Παραγωγή εἰς χιλιάγραμ.	Στοιχεῖα καλλιεργ.	Παραγωγή εἰς χιλιάγραμ.	Στοιχεῖα καλλιεργ.	Παραγωγή εἰς χιλιάγραμ.
Στερεὰ Ἑλλάς (μετὰ τῆς Θεσσαλ.)	167.287	73.166.300	186.856	13.934.100	122.496	9.100.900	99.749	5.959.500
Πελοπόννησος	48.767	3.677.200	47.018	3.093.600	32.891	1.937.600	18.729	1.950.840
Ἠπειρος	3.540	176.400	3.293	178.100	2.322	116.200	1.681	68.800
Μακεδονία	82.777	8.596.000	134.888	12.994.400	125.435	11.977.200	103.346	11.029.380
Ἐπιάννησος	800	18.100	433	20.700	602	35.900	114	3.370
Εὐβοία	4.000	290.600	100	6.500	10	600	24	290
Κρήτη	609	43.400	673	47.400	419	21.800	68	2.000
Κυκλάδες καὶ Νῆσοι Αἰγαίου	58.160	3.726.000	17.001	1.304.800	10.691	1.110.400	19.971	1.177.000
Περιφέρεια Δ. Θράκης	369.740	29.694.000	390.382	31.683.600	294.866	23.358.600	243.682	20.189.180
			34.606	2.077.010	31.504	1.958.260	49.375	3.321.500

1919

1920

Νομοί	Στρέμματα	Παραγωγή χιλιόγρ.	Στρέμματα	Παραγωγή χιλιόγρ.
Αιτωλοακαρνανίας	47.158	3.327.500	34.658	3.285.500
*Αργολιδοκορινθίας	44.956	3.429.600	45.000	2.975.900
*Αρκαδίας	2.500	143.400	827	48.080
*Αρτης	1.397	77.100	1.200	128.000
*Αττικοβοιωτίας	1.209	63.600	295	21.700
*Αχαΐοήλιδος	1.060	77.100	1.000	41.000
Δράμας	45.000	3.840.000	60.160	6.668.300
Ευβοίας	4.000	290.600	100	6.509
Ζακύνθου	30	1.200	—	—
*Ηρακλείου	187	10.800	54	4.700
Θεσσαλονίκης	9.761	1.372.300	15.280	1.363.800
*Ιωαννίνων	1.700	94.400	1.504	93.900
Κερκύρας	539	15.600	415	25.400
Κεφαλληνίας	31	1.300	38	1.300
Κοζάνης	4.071	266.200	4.206	279.808
Κυκλάδων	8.132	493.600	1.726	79.200
Λακωνίας	69	3.100	142	26.200
Λαρίσης	36.431	5.144.300	73.178	4.579.400
Κασσίου	150	5.500	150	6.400
Λέσβου	28.623	1.818.800	4.813	333.500
Μεσσηνίας	202	24.000	49	1.800
Πέλλης	11.183	858.900	8.829	760.000
Πρεβέζης	1.834	82.000	1.789	84.200
*Ρεθύμνης	150	14.600	336	22.200
Σάμου	15.259	1.031.600	5.734	685.600
Σερρών	16.507	2.241.300	37.202	3.842.900
Τρικάλων	30.400	4.193.300	40.320	3.533.000
Φθιωτιδοφωκίδος	30.672	2.388.500	37.197	2.367.500
Φλωρίνης	435	16.600	1.131	79.500
Χανίων	122	12.500	203	14.200
Χίου	3.911	382.000	4.728	306.500
Σύνολον	369.740	29.694.000	390.382	31.683.600
Περιφέρεια Δ. Θράκης	—	—	34.606	2.077.010

1921

1922

Στρέμματα	Παραγωγή χιλιόγρ.	Στρέμματα	Παραγωγή χιλιόγρ.
35.744	2.834.800	35.539	2.093.000
30.877	1.818.800	18.159	1.915.000
150	5.800	383	17.900
1.000	87.000	984	67.300
250	10.800	561	20.100
870	44.800	81	7.280
62.121	4.846.300	50.544	6.031.480
10	600	24	290
70	2.700	—	—
244	12.200	—	—
15.416	1.374.000	6.504	637.260
1.849	98.700	1.412	62.800
493	30.300	107	2.660
39	900	7	710
2.651	129.500	3.607	89.350
2.167	98.400	345	39.000
440	39.400	105	10.350
27.955	1.835.600	22.546	1.374.100
—	—	—	—
1.046	86.700	5.412	245.300
554	38.800	1	310
9.011	927.700	4.796	362.240
473	17.500	269	5.000
125	8.000	68	2.000
8.429	752.800	9.522	710.300
36.077	3.733.100	35.468	3.530.000
29.520	2.436.100	23.135	1.400.000
28.037	1.776.500	16.985	1.005.000
1.150	16.600	1.427	31.850
50	1.600	—	—
49	194.700	4.802	182.000
294.866	23.358.600	49.375	3.321.500
31.504	1.958.280	—	—

Υπολογίζοντες δὲ ἐκ τῶν ἄνω τὸν μέσον ὄρον τῶν ἐτησίως καλλιεργουμένων στρεμμάτων κατὰ περιφέρειας, τὸν μέσον ὄρον τῆς ἐτησίας παραγωγῆς καπνοῦ καὶ τὴν μέσην κατὰ στρέμμα ἀπόδοσιν εὐρίσκομεν τὰ ἀκόλουθα δεδομένα.

	Μ. Ὅρος ἐτησίως καλλιεργ. στρεμμάτων	Μ. Ὅρος ἐτησίας παραγωγ. καπνοῦ εἰς χιλιάδ.	Μέση ἐτη- σία ἀπόδοσις κατὰ στρέμμα
Στερεὰ Ἑλλάς (μετὰ Θεσσαλίας)	144.000	10.290.000	71
Πελοπόννησος	37.000	2.667.300	72
Ἡπειρος	2.710	134.400	50
Μακεδονία	112.600	10.924.200	97
Ἐπτανήσους	442	20.000	45
Εὐβοία	1.030	74.500	72
Κρήτη	442	28.450	65
Κυκλάδες Νῆσοι Αἰ- γαίου	26.450	1.830.000	69
Σύνολον	324.674	25.968.850	80
Περιφέρεια Δ. Θράκης	38.470	2,450.800	64

Ἀνακεφαλαιῶντες τὰ ἀνωτέρω ἔχομεν τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς ἐν συνόλῳ.

	Καλλιεργηθέντα στρέμματα	Καπνὸς παραχθεὶς
1919	369.740	29.694.000
1920	424.988	35.761.810 (μετὰ τῆς Δ. Θρά- κης)
1921	326.370	25.310.880
1922	293.057	23.510.670
ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως:	363.104	28.420.650

μέση ἐτησία ἀπόδοσις κατὰ στρέμμα χιλιάδ. 78...

Ἡ παραγωγή καπνῶν κατὰ τὸ 1923 προβλέπεται μεγίστη, ὑπερβαίνουσα τὴν παραγωγήν παντὸς προγενεστέρου ἔτους. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν εἰδικῶν θὰ ἀνέλθῃ μεταξὺ 80 καὶ 100 χιλιάδων τόννων,

ποσὸν τὸ ὁποῖον πιθανότατα θὰ ἐπιδράσῃ οὐχὶ εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς ἐν γένει καπναγορᾶς τῆς χώρας. Ἡ ὑπερπαραγωγή αὕτη ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ὑπὸ προσφύγων καλλιέργειαν μεγάλων ἐκτάσεων καπνοφυτειῶν.

Ἡ σπορὰ τοῦ καπνοῦ διενεργεῖται συνήθως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μέχρι τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου, κατὰ δὲ τὸν Ἀπρίλιον μέχρι τῆς 15ῆς Μαΐου γίνεται ἢ μεταφύτευσις τῶν φυτωρίων. Δι' ἕκαστον τετραγων. μέτρον γῆς χρειάζεται ἐν ἐδάμιον περίπου καπνοσπόρου. Καλὸς δὲ σπόρος βλαστάνει ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας, ἕνα μῆνα περίπου ἀπὸ τῆς σπορᾶς αὐτοῦ.

Μεγάλως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ ἢ συγκομιδῆ τῶν φύλλων αὐτοῦ. Αὕτη συνήθως ἀρχεῖται δύο περίπου μῆνας ἀπὸ τῆς μεταφύτευσεως, ἤτοι κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ ἐξακολουθεῖ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ὀριμάνσεως ἐκ τῶν πλησίον πρὸς τὴν ῥίζαν εὐρίσκομένων φύλλων καὶ χωρεῖ πρὸς τὰ ἄνω. Διακριτικὸν τῆς ὀριμάνσεως τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ εἶναι ἡ ἐμφάνισις ἐπὶ τῶν φύλλων κηλίδων ὑποκιτρίνων, ὅτε δέον νὰ γίνεταί ἡ συλλογὴ αὐτῶν. Ὡρα συλλογῆς καταλληλοτέρα εἶναι ἢ πρῶτα πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Μετὰ τὴν συλλογὴν ἔπεται ἡ ἀποξήρανσις τῶν φύλλων. Πάντα τὰ ἰσομεγέθη φύλλα διαπερῶνται εἰς νῆμα διὰ βελόνης καὶ ἐκτείνονται εἰς μέρος σκιερὸν μίαν ἢ δύο ἡμέρας καὶ κατόπιν εἰς τὸν ἥλιον. Ἡ διάρκεια τῆς ξηράνσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποιότητος τῶν φύλλων, κυμαινομένη ἀπὸ ἐπτὰ, δωδεκά μέχρι εἴκοσιν ἡμερῶν.

Τὴν ξήρανσιν ἀκολουθεῖ ἡ ἀποθήκευσις τοῦ προϊόντος καὶ ἡ συσκευασία αὐτοῦ πρὸς ἐμπορίαν, ποικίλουσα εἰς τὰ διάφορα καπνοπαραγωγὰ κέντρα. Τὰ φύλλα διατίθενται εἰς δεσμίδας, μετὰ τὴν σχετικὴν αὐτῶν διαλογὴν πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν κατεστραμμένων, καθ' ὅσον ταῦτα τοποθετούμενα μεταξὺ τῶν καλῆς ποιότητος φύλλων, ἐλαττοῦσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ἀξίαν. Αἱ δεσμίδες συσκευάζονται εἰς δέματα, χρησιμοποιομένων πρὸς τοῦτο ἰδίῳν ξυλίων κιβωτίων ὡς τύπων. Τὰ δέματα ἐξωτερικῶς τυλίγονται διὰ λινάτσας, δέον δὲ νὰ μὴ πιέζονται καθ' ὑπερβολὴν πρὸς ἀποφυγὴν ζυμώσεων.

Ὁ καπνὸς οὕτως εἶναι ἕτοιμος πρὸς πώλησιν εἰς τοὺς ἐμπόρους, οἵτινες ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῶν ὑποβάλλουσι εἰς νέαν ἐπεξεργασίαν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τῆς βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ.

Κατὰ ταύτην τὰ ὡς ἄνω παραλαμβανόμενα δέματα διαλύονται καὶ γίνεται λεπτομερὴς διαλογὴ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καταρτιζομένων

τῶν ἀπειροπληθῶν ποιότητων τοῦ καπνοῦ. Μετὰ τὴν διαλογὴν συσκευάζονται ἐκ νέου εἰς δέματα κατὰ εἶδη πλέον.

Συσκευασίας ἔχομεν διάφορα εἶδη, ὧν τὰ σπουδαιότερα εἶναι:

Βασμά, κατὰ φύλλον εἰς σειρὰν. Οὕτω κατατάσσονται τὰ ἰσομεγέθη καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος φύλλα.

Μπασίμπαγλι ἢ κεφαλοδεμένα. Δεσμίδες φύλλων ἀνὰ 40 ἢ 50 δεμένων κατὰ τὴν βάσιν.

Τῆς κλωστής (ἀρμάθαις). Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διατηροῦνται τὰ φύλλα περασμένα εἰς κλωστήν, ὅπως ἀπεξηράνθησαν.

Τόγκας. Οὕτω συσκευάζονται τὰ φύλλα χύμα.

Τὰ οὕτω συσκευασθέντα φύλλα ἀπαρτίζουνε τὰ δέματα, ὧν τὸ μέγεθος ποικίλλει κατὰ περιφέρειαν καὶ ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ.

Οὕτως ἐν Μακεδονίᾳ τὰ δέματα ἔχουσι βάρος 10-25 ὀκάδων ἐν Θεσσαλίᾳ 20-35 ἐν Ἀργολιδοκορινθίᾳ 60-80 εἰς τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν καὶ τὰς Νήσους 30-40.

Τὰ μπασίμπαγλι Ἀγρινίου συσκευάζονται εἰς δέματα 15-30 ὀκάδ.

Ὁ εἰς δέματα κατὰ τὰ ἀνωτέρω συσκευασθεὶς καπνὸς ἀφίεται ἐν ταῖς ἀποθήκαις πρὸς ζύμωσιν. Κατὰ ταύτην ὁ καπνὸς ἀποβάλλει δι' ὀξειδῶσεως μέγα μέρος τῶν λευκωματωδῶν καὶ ἀλκαλοειδῶν, καθίσταται ἀρωματικώτερος, πρὸς δὲ ἀποβάλλει τὸ ἐλαφρῶς πράσινον χρῶμα τῶν φύλλων, ἅτινα κατόπιν καλῆς ζυμώσεως ἀποκτῶσιν ὄρατον χρῶμα καὶ ἐλαστικὴν ὑφήν. Ἡ ζύμωσις εἶναι ἢ σπουδαιότερα ἐπεξεργασία, ἣν ὑφίσταται ὁ καπνός, ἔχει δὲ ἀνάγκην κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ταύτης προσεκτικῆς παρακολουθήσεως.

Ἐν πρώτοις τὰ δέματα τοποθετοῦνται κατὰ σειρὰν εἰς τρόπον ὥστε αἱ δεσμίδες ἐκάστου δέματος νὰ μὴ πιέζωσιν ἀλλήλας, τοῦθ' ὅπερ ἐπιτυγχάνεται ὅταν τὰ φύλλα εἶναι κάθετα πρὸς τὸ ἔδαφος. Οὕτω μένουσι τὰ δέματα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μεθ' ὃ ἀναστρέφονται ἀντιθέτως καὶ τοῦτο ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς ξηράσεως τοῦ καπνοῦ. Ἡ τελεία ζύμωσις συντελεῖται ἐντὸς 10-40 ἡμερῶν.

Αὕτη εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ βιομηχανία τῆς συσκευασίας τῶν καπνῶν καὶ ἡ προπαρασκευὴ αὐτῶν πρὸς ἐμπορίαν εἴτε διὰ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, εἴτε διὰ τῆς παραδόσεως αὐτῶν εἰς τοὺς καπνοβιομηχάνους.

Ἐντεῦθεν ἔρχεται πλέον ἡ πραγματικὴ βιομηχανία τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ καταναλισκομένου. Κατὰ ταύτην τὰ δέματα ἀνοίγονται

ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ καπνοβιομηχάνου βαντίζονται τὰ φύλλα δι' ὑδατος διὰ νὰ ὑγρανωθῶσι μεθ' ὃ εἰσάγονται εἰς τὸ καπνοκοπτήριον πρὸς κοπήν, σιγαροποίησιν, ἢ εἰς χύμα συσκευασίαν.

Ἡ ἐργασία αὕτη ἐκτελεῖται εἰς πενήτηντα δύο περίπου πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐκάστη τῶν ὁρίων διατηρεῖ ἐν καπνεργοστάσιον τινὲς δὲ καὶ δεῦτερον ἢ πλεονα τοιαῦτα ἰδιωτικά. Ἡ κοπή διεξήγετο ἄλλοτε γενικῶς διὰ χειροκινήτων κοπτικῶν ὀργάνων (χαβανίων), τὰ ὅποια βαθμηδὸν ὑπεχώρησαν εἰς τὰς μηχανοκινήτους κοπτικὰς μηχανάς, εἰς ἐλάχιστα δὲ μέρη διετηρήθησαν. Ἡ σιγαροποίησις ἐπίσης ἐγένετο διὰ τῶν χειρῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἐν τῇ συνόλῳ μὲν εἰς τινα καπνεργοστάσια ἐν μέρει δὲ εἰς τὰ λοιπά.

Σήμερον μέγα μέρος τῶν σιγαρέττων κατασκευάζεται δι' εἰδικῶν μηχανοκινήτων σιγαροποιητικῶν μηχανῶν μεγάλης ἡμερησίας παραγωγῆς.

Ὁ κάτωθι πίναξ παρέχει λεπτομερῆ εἰκόνα τῆς ἐν γένει κινήσεως τῶν διαφόρων τῆς χώρας καπνεργοστασίων ὅσον ἀφορᾷ τὰς πόλεις ἐνθα ὑπάρχουσι τοιαῦτα, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐτοῖς βιομηχάνων, τὸν ἀριθμὸν τῶν κοπτικῶν καὶ σιγαροποιητικῶν μηχανῶν, τὸ εἶδος καὶ ποσὸν κινήτηρου δυνάμεως, τὸ ποσὸν τοῦ κοπέντος καπνοῦ καὶ παραχθέντων σιγαρέττων κατὰ τὸ 1921 καὶ 1922, ἐν τέλει δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ ἐργατῶν ἐκάστου καπνεργοστασίου.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος τούτου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

α) ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν καπνοβιομηχάνων, ἀριθμὸν κοπτικῶν μηχανῶν καὶ ἀριθμὸν ἐργατῶν ἐλλείπουσι στοιχεῖα καπνεργοστασίων, ἅτινα δὲν ἀπέστειλαν ἡμῖν εἰσέτι τὰς ζητηθείσας πληροφορίες, τὰ ὅποια ὅμως εἶναι σημαντικῶς ἐπουσιώδη, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἐπιρεάζουσιν οὐσιωδῶς τὰ γενικὰ ἀποτελέσματα.

β) Τὰ μὴ ἀποστείλαντα ἡμῖν στοιχεῖα καπνεργοστάσια δὲν ἔχουσι σιγαροποιητικὰς μηχανάς.

γ) Οἱ ἀριθμοὶ οἱ δηλοῦντες τὸ σύνολον κοπέντος καπνοῦ καὶ παραχθέντων σιγαρέττων κατὰ καπνεργοστάσια δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβεῖς καθ' ὅσον τὸ ἄθροισμα τῶν ἀριθμῶν τούτων δὲν συμφωνεῖ ἀπολύτως μετὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δοθέντος ἡμῖν ἀντιστοιχοῦς ἀριθμοῦς. Ὅθεν ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ σχετικῆ. Ἐπίσης τὰ ἔρια μεταξὺ ἀριθμοῦ ἐργατῶν καὶ ἐργατῶν δὲν εἶναι ἀπολύτως σαφῆ καθόσον πολλὰ καπνεργοστάσια ἔδωσαν ἡμῖν ἓνα ἀριθμὸν δι' ἀμφότερα τὰ φύλα.

Πόλις	Καπνοβιομη- χώνων	Αριθ. καπνικών μη- χανών	Αριθ. συναρμολογη- τών μηχανών	Είδος και πο- σόν κλητή- ρου δυνα- μικώς	Ποσόν καπνού εν συ- νόλωφ κοπέν Χιλιόγρ.		
					1921	1922	
Αθήναι	14	29	44	Ηλεκτρ.	126	842.810	1066.365
Πειραιεύς	28	16	13	"	52	427.655	491.475
Αίγινα	2	2	1	βενζίν.	1	6.560	6.690
Λεβάδεια	1	2	2	"	—	11.440	23.620
Χαλκίς	7	2	1	Ηλεκτρ.	1	3.092	1.487
Λαμία	7	1	—	"	2	24.498	27.856
Αμφισσα	3	2	1	Πετρελ.	8	17.360	16.440
Λάρισα	13	3	—	Βενζίν.	11	41.916	50.680
Βόλος	24	17	9	Πετρελ.	32	400.000	452.400
Αλμυρός	—	—	—	Ηλεκτρ.	20	500	150
Φάρσαλα	1	—	—	"	—	210	100
—	—	—	—	"	—	30	60
Αγυιά	8	3	—	Ηλεκτρ.	1	23.400	36.500
Τρίκαλα	10	2	—	Πετρελ.	2	17.174	16.100
Καρδίτσα	4	2	—	"	—	10.800	9.800
Μεσολόγγιον	—	—	—	"	—	6.400	5.400
Αργείοιο	—	—	—	"	—	350	480
Αμφιλοχία	—	—	1	"	—	7.600	10.760
Αρτα	10	—	—	"	—	—	—
Ιωάννινα	20	8	5	Πετρελ.	39	166.000	146.000
Φιλιάταις	2	1	—	"	—	2.540	10.110
Παράμυθιά	—	—	—	"	—	7.000	10.000
Κέρκυρα	9	2	2	Πετρελ.	19	20.070	16.770
Δευκάς	5	2	—	"	3	11.625	15.380
Ζάκυνθος	2	2	—	"	—	19.200	10.500
Αργοστόλιον	1	1	—	"	—	150	1.800
Ληξούριον	1	1	—	"	—	10.500	13.500
Πάτρα	18	6	3	βενζίν.	15	126.500	144.200
Αίγιον	4	4	—	"	—	7.300	6.300
Πύργος	2	10	14	πετρελ.	83	482.800	525.300
Τρίπολις	4	3	2	Βενζίνη	8	28.000	21.400
Καλάμαι	13	16	8	Ηλεκτρ.	36	190.000	234.500
Γύθειον	2	6	3	Πετρελ.	25	77.500	87.500
Αργος	12	2	1	βενζίνη	7	11.000	10.100
Ναύπλιον	14	3	2	Πετρ. βενζ.	8	36.500	50.800
Θεσσαλονίκη	6	36	32	Ηλεκτρ.	154	1521.000	1400.000
Εάνθη	1	3	4	Πετρ.	40	108.000	—
Καβάλλα	5	7	4	"	45	27.000	32.000
Φλώρινα	3	(9)	—	"	—	9.285	15.155
Κοζάνη	4	(7)	—	"	—	3.285	7.086
Ελασσών	—	—	—	"	—	48.200	40.150
Καστοριά	3	2	—	Πετρελ.	1	13.200	15.000
Γεννητσά	9	(18)	—	"	—	106.600	120.000
—	—	—	—	Πετρελ.	5	—	—
Σύρος	7	3	1	βενζίνη	3	18.600	18.100
Χανιά	1	3	1	Πετρελ.	12	—	56.120
Ρέθυμιον	10	(8)2	1	Πετρελ.	10	28.800	25.300
Ηράκλειον	5	5	5	Πετρελ.	24	66.000	126.000
Αγ. Νικόλαος	—	—	—	"	—	11.050	7.000
Διμήνη Βαθέως	9	13	1	Πετρελ.	12	22.000	32.770
Καυλόμενοι	10	8	—	"	—	45.800	38.200
Τηγάριον	3	3	—	"	—	2.500	3.000
Χίος	8	8	1	Πετρελ.	5	43.500	43.000
—	—	—	—	βενζίνη	2	—	—
Μυτιλήνη	6	14	5	Πετρελ.	53	123.000	144.000
Σύνολον	339	252	167	942	—	5240.700	5603.343

Σύνολον παραγωγής σιγαρέττων	Μηχανοποίητα	Χειροποίητα	Σύνολον εργατών		Σύνολον εργατίδων	
			1921	1922		
1081.989	1069.433	6.014	4.907	627	;	
251.818	293.036	7.792	3.585	128	28	
3.000	4.300	—	—	2	—	
1.510	17.000	7.500	5.030	10	25	
—	—	9.230	13.383	19	53	
—	—	14.317	16.950	11	18	
15.465	15.890	1.128	—	8	3	
—	—	19.870	18.875	44	33	
265.040	370.500	34.100	7.755	344	;	
—	—	—	—	—	;	
—	—	—	—	—	;	
—	—	—	9.000	7.000	12	63
—	—	—	—	—	20	;
—	—	—	6.000	5.800	15	;
—	—	—	6.000	4.500	—	;
—	—	—	—	—	—	;
—	—	—	5.530	6.120	28	Δεν λειτουργεί ή
53.600	52.100	9.780	4.630	104	;	σιγαρ. μηχανή
—	—	406	920	8	;	;
—	—	1.800	2.500	—	;	;
16.430	35.100	3.820	1.000	59	77	;
—	—	10.840	14.000	113	;	;
—	—	—	—	9	;	1
—	—	90	530	3	;	;
—	—	1.200	800	4	;	;
67.500	116.000	20.500	5.500	24	34	;
—	—	4.650	4.000	2	9	;
423.000	460.000	1.300	950	204	;	;
22.000	19.000	1.700	380	5	11	;
84.300	150.000	27.600	8.300	109	;	;
65.200	73.000	5.700	3.200	26	45	;
840	—	7.700	6.500	5	7	;
20.360	47.000	13.000	44.800	26	21	;
805.325	784.000	8.070	15.700	208	980	;
92.000	—	1.000	—	40	;	;
18.370	50.000	725	173	150	;	;
—	—	—	—	19	;	;
—	—	—	40	7	15	;
—	—	500	550	—	;	;
—	—	800	2.700	40	12	;
—	—	—	—	20	29	;
—	10.000	11.500	—	54	;	;
—	35.000	—	3.000	10	22	;
100	1.400	2.000	1.400	20	5	;
40.000	85.000	—	—	22	22	;
—	—	2.150	1.100	—	;	;
—	—	11.420	12.120	46	30	;
—	6.500	3.800	2.500	68	;	;
—	—	600	400	14	;	;
—	—	800	2.500	60	;	;
19.000	68.500	1.200	450	30	125	;
2347.147	3765.759	281.132	232.958	2.675	630	;

Η σιγαροποιη-
τική μηχανή δεν
λειτουργεί εισέτι
Δύο καπνοβιο-
μηχ. παρητήθη-
σαν κατά το 1922

Δεν λειτουργεί ή
σιγαρ. μηχανή

Λαμβάνοντες εθεν τους άνω άριθμούς ως άληθείς κατά μεγίστην προσέγγισιν, έχομεν έν συνόλφ καθ' όλον τό κράτος,

Άριθμόν καπνοβιομηχανών	227	
» καπνοκοπτικῶν μηχανῶν	257	(οί έν παρενθέσει έν τῷ πίνακι άριθμοί δηλοῦσι παλαιά κοπτικά ὄργανα)
» σιγαροποιητικῶν »	167	
» ἵππων »	942	
» ἐργατῶν	2660	
» ἐργατίδων	1630	

Αί έν χρήσει κοπτικαί μηχαναί εἰσὶ τό πλεῖστον μηχανοκίνητοι, Ἀγγλικῆς δέ προελεύσεως συστήματος «Legg». Ἡ παραγωγική αὐτῶν δύναμις κυμαίνεται ἀπό 120-150 χιλιογράμματα ἡμερησίως, τῶν δέ διπλῶν τοιοῦτων μηχανῶν 250-300.

Ἡ χρῆσις τῶν σιγαροποιητικῶν μηχανῶν σημαντικώτατα ἐπεξετάθη κατά τὰ τελευταία ἔτη. Τὰ πλεονεκτήματα δέ τούτων εἶναι πασιδηλά ὅσον καί μέγιστα τόσον ἀπὸ βιομηχανικῆς ἀπόψεως, καθ' ὅσον μία σιγαροποιητική μηχανή δύναται έν τῇ ἡμερησίᾳ αὐτῆς παραγωγῇ νά ἀντικαταστήσῃ θαυμάσια ἄνω τῶν 80 ἐργατῶν σιγαροποιῶν, ὅσον καί ἀπὸ υγιεινῆς ἀπόψεως, ἀποφευγμένης τῆς μακρᾶς ἐπαφῆς τοῦ προϊόντος πρὸς τὰς χειριζομένας τοῦτο χεῖρας. Ἐργάτης, καλῶς ἐξησκημένος, δέν δύναται νά παραγάγῃ ἡμερησίως πλεονα τῶν 2000-3000 σιγαρέτων, έν ᾧ ἡ ἡμερησία παραγωγῇ μιᾶς σιγαροποιητικῆς μηχανῆς εἶναι κατά μέσον ὄρον 150 χιλιάδες.

Αἱ σιγαροποιητικαί μηχαναί τό πλεῖστον εἰσὶν ἤλεκτροκίνητοι, ἀπασχολοῦσαι δύναμιν 2-3 ἵππων ἐκάστη. Εἰς μέρη ἔνθα δέν ὑπάρχει ἤλεκτρισμός εἶναι βενζινοκίνητοι ἢ πετρελαιοκίνητοι. Ἐκάστη μηχανή ἀπασχολεῖ ἓνα μηχανόν με δύο βοηθοῦς. Ἐν δέ συμπεριλάβωμεν τό ὄλον προσωπικόν, ἦτοι κόπτας συσκευαστᾶς κτλ, ἐκάστη μηχανή ἀπασχολεῖ περί τοῦς 20 ὧν τὰ 40-50 περίπου εἶναι ἐργάτιδες.

Καπνόν κατεργάζεται ἐκάστη μηχανή περί τό 150 χιλιογράμματα ἡμερησίως.

Ἡ πρώτη σιγαροποιητική μηχανή εἰσήχθη τό 1910 ὑπὸ τοῦ Κ. Βάρκα. Ἐκτοτε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισεν ἐπεκτεινομένη ἡ χρῆσις αὐτῆς.

Ὁδτω κατά τό 1920 ὑπῆρχον κατά προσέγγισιν έν Ἑλλάδι περί τὰς 95 σιγαροποιητικᾶς μηχανᾶς ἦτοι:

Ἐν Ἀθήναις	29	Γουθεῖφ	2
Πειραιεῖ	10	Τριπόλει	1
Λεβαδεία	1	Πύργφ	12
Ἀμφίσση	1	Ἡρακλείφ (Κρήτης)	2
Βόλφ	2	Δράμα	1
Κκλάμαις	2	Θεσσαλονίκη	30

Σήμερον καθ' ἃς ἐκ πῶν διαφόρων καπνεργοστασίων έχομεν πληροφορία, ὑπάρχουσιν έν λειτουργίᾳ 167 σιγαροποιητικαί μηχαναί αἰτινες κατανέμονται κατά πόλεις ως ἀκολούθως.

Ἐν Ἀθήναις	44	Γουθεῖφ	3
Πειραιεῖ	13	Ἄργει	1
Αἰγίνη	1	Ναυπλίφ	2
Λεβαδεία	2	Θεσσαλονίκη	32
Χαλκίδι	1	Ἐάνθη	4
Ἀμφίσση	1	Καβάλλα	1
Βόλφ	9	Σύρφ	1
Ἄρτη	1	Χανίσις	1
Ἰωαννίνοις	5	Ρεθύμνφ	1
Κερκύρα	2	Ἡρακλείφ (Κρήτης)	5
Πάτραις	3	Διμένι Βαθῆος	1
Πύργφ	14	Χίφ	1
Τριπόλει	2	Μυτιλήνη	3
Καλάμαις	8		

Αἱ σιγαροποιητικαί μηχαναί εἰσὶ Γερμανικῆς τό πλεῖστον προελεύσεως, τινές Ἀμερικανικῆς (ἀλλά Γερμανικῆς κατασκευῆς) ἐλάχισται δέ Ἀγγλικῆς.

Διὰ τήν κίνησιν τῶν ἄνω σιγαροποιητικῶν μηχανῶν καί τῶν ἀναλόγων καπνοκοπτικῶν διατίθεται δύναμις 942 ἵππων ἐξ ὧν

δι' ἤλεκτρισμοῦ	392
διὰ πετρελαίου	505
διὰ βενζίνης	67

Τὰ κατά τὰ ἀνωτέρω παραγόμενα σιγαρέττα κατατάσσονται εἰς ἀγν, βαν καί γην ποιότητα ἀναλόγως τοῦ καπνοῦ τὸν ὁποῖον ἐνέχουσιν. Εἰς τὰς αὐτὰς ποιότητας κατατάσσεται καί ὁ εἰς χύμα συσκευαζόμενος καπνός.

Κατά τήν τελευταίαν τετραετίαν ὁ εἰς διάφορα καπνεργοστάσια εἰσαχθεῖς πρὸς κοπὴν καπνός ἀνήλθεν έν συνόλφ εἰς τὰ ἀκόλουθα ποσά χιλιογράμμων.